

ΕΑΠ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΔΙΣ 55

ΘΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ 2018

ΚΟΡΚΟΔΕΙΛΟΥ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ

ΑΜ 503312

2^η ΕΡΓΑΣΙΑ



Πολλοί μελετητές του αστικού φαινομένου, απ' όλο το φάσμα των κοινωνικών επιστημών, έχουν υπογραμμίσει το γεγονός ότι η επίσημη μνημονική συγκρότηση των πόλεων μοιάζει να είναι αδιασάλευτη και κυρίαρχη αλλά στην πραγματικότητα

είναι ανοιχτή σε αμφισβητήσεις και αναθεωρήσεις. Σχολιάστε την παραπάνω θέση.

1

Οι πόλεις είναι ανθρώπινες κατασκευές μέσα στο χώρο και στο χρόνο, που δίνουν υλική υπόσταση στην ιστορία των ανθρώπινων κοινωνιών και συμπυκνώνουν τη συλλογική μνήμη. Κάθε χώρος της πόλης στον οποίο αποτυπώνονται όλες οι λειτουργίες της, με τα μνημεία της, τα τοπωνύμια, τα κτίρια, τα οδονύμια, τα ερείπια είναι χώροι μνήμης που νοσηματοδοτούνται από τον άνθρωπο αλλά

1Ελένη Κατσαρού | Χειμερινό Αστικό Τοπίο

<https://www.palinodiae.com/%CF%86%CF%89%CF%84%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%83%CF%85%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AE-%CF%87%CE%B5%CE%B9%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BD%CF%8C-%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA/#jp-carousel-2283> (Ημ. Πρ. 6/5/2018)

τροφοδοτούν και τη συλλογική μνήμη.²

Και αντίστροφα η συλλογική μνήμη διαμορφώνεται χωρικά, παράγει υλικά τους χώρους της και τους επενδύει με νοήματα, ερμηνείες και συμβολισμούς.³

Η εκάστοτε εξουσία καθορίζει την επίσημη μνήμη και τις υλικές της αναπαραστάσεις ,που εμφανίζονται ως κυρίαρχες, αδιαπραγμάτευτες, σταθερές βάσεις του ιστορικού αφηγήματος.⁴

Η μνημειακή αρχιτεκτονική του αστικού τοπίου φαίνεται να είναι η άκαμπτη ,η μόνιμη, η σταθερή, η αδιασάλευτη και κυρίαρχη υλικότητα με την οποία εδραιώνεται η εξουσία ,η εθνική συνείδηση ,η αίσθηση του συνανήκειν αλλά και του αποκλεισμού. ⁵

Στην πραγματικότητα όμως η κοινωνική μνήμη χαρακτηρίζει το χώρο, τον αμφισβητεί , τον επανερμηνεύει , ίσως και τον καταργεί . Οι πόλεις εκφράζουν αυτές τις κοινωνικές διαδικασίες και ταυτόχρονα αναδεικνύουν πολλαπλές συλλογικές μνήμες που καθορίζονται από το φύλο, την κοινωνική τάξη , την εθνότητα κ.α ⁶ Είναι ανοιχτοί τόποι με πολλαπλές και απρόβλεπτες τελετουργίες της κάθε φορά σύγχρονης κοινωνικότητας, από την αποδοχή και εμπέδωση της κυρίαρχης μνήμης έως την αμφισβήτηση και ανατροπή της, από την αυθεντική εκφορά της έως την εξευτελιστική εμπορευματοποίησή της. ⁷

2Κοντογιάννη Χριστίνα-Μαρία, Μητροκανέλου Κωνσταντίνα, «Πόλη και Ψυχή, Ξάνθης Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Ξάνθη, Ιούλιος 2013),σ.86-87
Κατασκευάζοντας Μνήμες ...Στο χώρο και το Χρόνο», (Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης Πολυτεχνική Σχολή

http://www.greekarchitects.gr/site_parts/doc_files/80.13.10.pdf , (Ημ. πρόσβασης 3/5/18)

3Κωνσταντίνα Μπάδα «Σιωπές και μνήμες της πόλης των Ιωαννίνων στη δεκαετία του 1940», στο Ρίκη Βαν Μπούσχοτεν και άλλοι (επιμ.), *Η μνήμη αφηγείται την πόλη. Προφορική ιστορία και μνήμη του αστικού χώρου*, (ΕΠΙ & εκδ. Πλέθρον, Αθήνα 2016),σ.230

4 Γιάννης Γιαννιτσιώτης, «Ο Άρης Βελουχιώτης επιστρέφει στη Λαμία. Διαμάχες γύρω από έναν μνημονικό τόπο», στο Κώστας Γιαννακόπουλος, Γιάννης Γιαννιτσιώτης (επιμ.), *Αμφισβητούμενοι χώροι στην πόλη. Χωρικές προσεγγίσεις του πολιτισμού*, (εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2010) σ. 276

5 Αθηνά Αθανασίου, «Το μαύρο στην πλατεία: Χαρτογραφώντας την απαγορευμένη μνήμη» της, στο Κώστας Γιαννακόπουλος, Γιάννης Γιαννιτσιώτης (επιμ.), *Αμφισβητούμενοι χώροι στην πόλη. Χωρικές προσεγγίσεις του πολιτισμού*, (εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2010) σ 246-247

6 ο.π.Κωνσταντίνα Μπάδα, σ. 230-231

7Η ακτιβιστική οργάνωση «Οι Μαύρες Ζωές Μετράνε» στο Χόλγουντ ζήτησε να αλλάξουν τα ονόματα τριών δρόμων γιατί οι ονομασίες αυτών των δρόμων – όπως και η ανέγερση του ανδριάντα του Robert E. Lee στην Charlottesville το 1924 –

Μέσα από επιλεκτικές διαδικασίες μνήμης και αμνησίας το αστικό τοπίο ή οι αστικοί μνημειακοί τόποι μας δείχνουν τις εσωτερικές εντάσεις τους, τις ιστορικές ρωγμές τους τόσο στη μνημειοποίησή τους όσο και στο αφήγημα που τη συνοδεύει. Η λήθη, η επιλεκτική μνήμη με τους αποκλεισμούς της, οι καθησυχαστικές σιωπές εκφράζονται με απουσία μνημειακών χώρων και έλλειψη κοινωνικής διάδρασης.⁸ Πολλές φορές διαταράσσονται με νέες μνημειακές χωροθετικές επεμβάσεις. Σε αυτή την περίπτωση οι συμβολισμοί του χώρου είτε δρουν παράλληλα ή συμπληρωματικά στην επίσημη μνήμη είτε αλληλοσυγκρούονται και μάχονται με αυτήν.⁹

Ο δημόσιος χώρος, όπως και η δημόσια μνήμη δεν είναι ένα στατικός γεωγραφικός τόπος όπου τα πάντα καθορίζονται από την κυρίαρχη, επίσημη μνήμη και τις αναπαραστάσεις της, είναι ένα διαλεκτικό πεδίο δυναμικής και αγωνιστικής επαναδιαπραγμάτευσης. Εκτός από κοινός, οικείος τόπος επίσημης ιστορίας, είναι και ένας χώρος διαφορετικής χρήσης από τους «άλλους», τους ξεχασμένους, τους διαφορετικούς, είναι χώρος ανοιχτός σε διαφορετικές χρήσεις και εννοιολογήσεις, σε εναλλακτικές αφηγήσεις.^{10/11} Η ιστορική κατοχύρωση του χώρου (ή για κάποιους και η διεκδίκηση), ήταν και είναι κεντρικός στόχος κάθε εθνικού ιστορικού αφηγήματος. Πολλές πολιτισμικές και εθνικές ιδιαιτερότητες έχουν αποκλειστεί από την επίσημη και δημόσια μνήμη. Καθώς διαφορετικές κοινωνικές ομάδες δημιουργούν και οικειοποιούνται νέους συμβολισμούς στο χώρο, αλλάζει και το ιστορικό αφήγημα, το οποίο ποτέ δεν είναι μια στατική και σταθερή διήγηση. Μέσα από το αστικό τοπίο κάθε γενιά βλέπει το παρελθόν από τη σκοπιά του δικού της παρόντος.¹² Ίσως έτσι επαναπροσδιορίσουμε την εθνική μας ταυτότητα, συμπεριλαμβάνοντας και όλα εκείνα τα πολιτισμικά

χρησιμοποιήθηκε ως μέσο φυλετικής τρομοκρατίας τη δεκαετία του 1950-60
Reuben Rose-Redwood, Derek Alderman
«Confederate Memorials and the Unjust Geography of Memory», 28 Αυγούστου
2017, <https://www.citylab.com/equity/2017/08/what-the-history-of-street-renaming-can-teach-us-about-americas-confederate-monument-battle/538161> (Ημ. Πρόσβ.
24/4/2018)

8ο.π.Κωνσταντίνα Μπάδα, σ. 237,242

9 ο.π.Γιάννης Γιαννιτσιώτης,276-277

10 ο.π.Αθηνά Αθανασίου, σ249-250

11 Η δράση των Γυναικών με τα Μαύρα στη Σερβία, η σιωπηλή ακτιβιστική τους δράση, η έμφυλη διαμαρτυρία που ανακαταλαμβάνει έναν μνημειακό χώρο, διασπά την δομική του πειθαρχία και του προσδίδει νέο νόημα, που αφορά και το εθνικό αφήγημα και την πολιτική της δημόσιας μνήμης.
ο.π.Αθηνά Αθανασίου, σ 229, 240

12ο.π. Reuben Rose-Redwood, Derek Alderman

στοιχεία , εκείνες τις κοινωνικές ομάδες που αποκλείστηκαν κάτω από περασμένες ιστορικές συγκυρίες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αθηνά Αθανασίου, «Το μαύρο στην πλατεία: Χαρτογραφώντας την απαγορευμένη μνήμη» της, στο Κώστας Γιαννακόπουλος, Γιάννης Γιαννιτσιώτης (επιμ.), *Αμφισβητούμενοι χώροι στην πόλη. Χωρικές προσεγγίσεις του πολιτισμού*, (εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2010)
- Γιάννης Γιαννιτσιώτης, «Ο Άρης Βελουχιώτης επιστρέφει στη Λαμία. Διαμάχες γύρω από έναν μνημονικό τόπο», στο Κώστας Γιαννακόπουλος, Γιάννης Γιαννιτσιώτης (επιμ.), *Αμφισβητούμενοι χώροι στην πόλη. Χωρικές προσεγγίσεις του πολιτισμού*, (εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2010)
- Χριστίνα-Μαρία Κοντογιάννη, Κωνσταντίνα Μητροκανέλου, «Πόλη και Ψυχή, Κατασκευάζοντας Μνήμες ...Στο χώρο και το Χρόνο», (Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης Πολυτεχνική Σχολή Ξάνθης Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Ξάνθη, Ιούλιος 2013)
http://www.greekarchitects.gr/site_parts/doc_files/80.13.10.pdf
- Κωνσταντίνα Μπάδα «Σιωπές και μνήμες της πόλης των Ιωαννίνων στη δεκαετία του 1940», στο Ρίκη Βαν Μπούσχοτεν και άλλοι (επιμ.), *Η μνήμη αφηγείται την πόλη. Προφορική ιστορία και μνήμη του αστικού χώρου*,(ΕΠΙ & εκδ. Πλέθρον, Αθήνα 2016)
- Reuben Rose-Redwood, Derek Alderman
 «Confederate Memorials and the Unjust Geography of Memory»,
 28 Αυγούστου 2017
<https://www.citylab.com/equity/2017/08/what-the-history-of-street-renaming-can-teach-us-about-americas-confederate-monument-battle/538161>